

All forskning är inte jämlik

Göteborgs-Posten den 7 augusti 2017

Att "forskning säger" någonting är ett påstående som hörs jämnt och ständigt i den politiska debatten. Och det stämmer oftast faktiskt. Man kan nästan alltid hitta en studie som stödjer ett argument, om man letar nog. Men bara för att man hittar forskning till stöd för en åsikt betyder det inte att den är tillförlitlig.

Förenklat sett finns det två slags forskning: hypotesgenererande och hypotestestande. I hypotesgenererande studier används oftast kvalitativa metoder – såsom intervjuer och textanalyser – medan den hypotestestande forskningen oftast bedrivs med kvantitativa metoder, såsom ekonometri.

Vilken slags metod som är lämplig beror på frågeställningen. Om man vill studera hur elever och lärare upplever sin skola är det bäst att intervjua dem. På så sätt kan man sedan skapa hypoteser kring skolfaktorer som kan bidra till bättre studiemiljöer och i förlängningen högre prestationer.

För att ta reda på huruvida faktorerna hjälper eller stjälper elevers inläring krävs dock hypotestestande forskning. En korrelation betyder ingenting i sig, men med mer avancerad design och metod går det att komma åt orsakssambanden.

Tyvärr ignoreras denna distinktion ofta av forskarna själva. För ett par veckor sedan beskrev Inger Enqvist i SvD hur pedagogiska studier, som i huvudsak använt hypotesgenererande metoder, är irrelevanta för att förstå vad som bidrar till inläringen. Problemet är dock värre än så. Trots att forskarna inte studerar faktorer som gäller inläringen drar de ofta slutsatser kring just detta – vilka i sin tur sedan åberopas i utbildningspolitiken.

Att pedagogisk forskning ofta baseras på intellektuella luftslott har varit känt i decennier. Det mest intressanta med debatten kring Enqvists artikel var snarare hur många proffstyckare och politiker som slöt upp för att attackera pedagogerna. Vad håller de egentligen på med?!

Men man ska inte kasta glas i stenhus. Många av de som jublar när Enqvist med rätta tvålar till pedagogerna har vanligtvis inga som helst problem med att själva referera liknande hypotesgenererande forskning – vilket inkluderar anekdotisk journalistik – som bevisföring när det passar dem.

Ett exempel gäller debatten kring "New Public Management" (NPM) inom välfärden, inklusive vinstmotivet. Trovärdig hypotestestande forskning finner generellt inte stöd för att NPM skulle vara skadligt inom välfärden, men detta spelar ingen roll för dess motståndare. Istället kommer de dragandes med kvalitativa studier och anekdoter till stöd för sina slutsatser. När man påpekar problematiken i detta håller de för öronen och skriker "lobbyist".

Jag är glad att fler nu har fått upp ögonen för den pedagogiska forskningens irrelevans. Men problemet är ack så mycket större än pedagogerna själva. Den politiska debatten i allmänhet, och välfärdsdebatten i synnerhet, skulle tjäna på om deltagarna mer generellt reflekterade över vad för

slags bevisföring de åberopar. All forskning är helt enkelt inte jämlig – oavsett vilket ämne det rör sig om.

Gabriel Heller Sahlgren